

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 16 grudnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że N. S. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 lipca 2013 r. z tytułu zatrudnienia u płatnika składek Firma Handlowa (...) K. T. (1).

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że w związku z roszczeniem o wypłatę zasiłku chorobowego z tytułu niezdolności do pracy w okresie ciąży, przy krótkotrwałym okresie zatrudnienia, powziął wątpliwość, co do faktycznego świadczenia pracy przez ubezpieczoną i wszczął postępowanie administracyjne w sprawie podlegania przez nią ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od dnia 1 lipca 2013 r. Zdaniem organu rentowego analiza zgromadzonych dokumentów nie daje wystarczającej podstawy do uznania, że ubezpieczona wykonywała pracę, a sporządzenie dokumentacji związanej ze stosunkiem pracy ma na celu jedynie uwiarygodnienie nie istniejącego stosunku pracy. Nadto w ocenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych krótkotrwałość zatrudnienia wnioskodawczyni przed dniem powstania jej niezdolności do pracy i brak doświadczenia w handlu świadczą o pozornym charakterze umowy o pracę.

/decyzja – k. 130-136 akt ZUS/

Uznając powyższą decyzję za wadliwą odwołanie od niej złożyła zarówno N. S. (w dniu 13 stycznia 2014 r.), jak i płatnik składek K. T. (1) (w dniu 13 stycznia 2014 r.), zaskarżając ją w całości, zarzucając jej błędną ocenę dowodów i niedostateczne wyjaśnienie stanu faktycznego oraz wnosząc o jej zmianę poprzez uznanie, że N. S. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od dnia 1 lipca 2013 r. W uzasadnieniu odwołań skarżący podnieśli, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jednoznacznie świadczy o tym, że N. S. wykonywała pracę w ramach kwestionowanej przez organ rentowy umowy o pracę, a pracodawca tę pracę przyjmował i wypłacał za nią wynagrodzenie.

/odwołanie N. S. - k. 2-10 akt VIII U 403/14, odwołanie K. T. (1) k 2-10 akt VIII U 404/14 /.

W odpowiedzi na oba odwołania z dnia 27 stycznia 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o ich oddalenie, przytaczając tożsamą argumentację, jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie N. S. - k. 16-17 odwrót akt VIII U 403/14, odpowiedź na odwołanie K. T. (1) k 11-12 odwrót akt VIII U 404/14 /

Na podstawie art. 219 k.p.c. Sąd Okręgowy w Łodzi połączył do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy o sygn. akt VIII U 403/14 i VIII U 404/14 oraz postanowił prowadzić je dalej pod sygn. akt VIII U 403/14. (okoliczność bezsporna)

Na rozprawie w dniu 9 czerwca 2016 roku, bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku z dnia 21 czerwca 2016 r., N. S. oraz K. T. (1) poparli wniesione przez siebie odwołania natomiast pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołań oraz o zasądzenie od każdego z wnioskodawców na rzecz ZUS po 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

/stanowisko stron – e-protokół z rozprawy z 09.06.2016r., czas nagrania: 00:25:19 – 00:25:43 – płyta CD k.179/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni N. S., urodzona w dniu (...), legitymuje się wykształceniem średnim – w roku szkolnym 2011/2012 ukończyła liceum ogólnokształcące. Przed dniem 1 lipca 2013 r. nigdzie wcześniej nie pracowała, pozostawała bez pracy – była zarejestrowana jako osoba bezrobotna w Powiatowym Urzędzie Pracy i poszukiwała zatrudnienia.

W stosunku do N. S. K. T. (1) jest osobą obcą – jest on pradziadkiem jej dziecka. Z ojcem dziecka N. S. nie pozostaje w związku małżeńskim.

/bezsporne, a nadto świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego z 27.04.2012 r. – k. 116 akt ZUS; zeznania wnioskodawczyni – k. 52 w zw. z z e- protokołem z rozprawy z 09.06.2016, czas nagrania: 00:03:13 – 00:12:31 – płyta CD k. 179/

Podczas wizyty wnioskodawczyni w gabinecie ginekologicznym w dniu 11 czerwca 2013 r. lekarz specjalista ginekolog – położnik stwierdził, że znajduje się ona w dziesiątym tygodniu ciąży, natomiast podczas wizyty w dniu 6 września 2013 r. – zdiagnozował u wnioskodawczyni stan zagrożenia poronieniem skutkujący niezdolnością wnioskodawczyni do pracy w okresie od 9 września 2013 r. do 8 października 2013 r. Podczas kolejnych wizyt lekarz specjalista ginekolog – położnik stwierdzał niezdolność wnioskodawczyni do pracy w dalszych okresach czasu, począwszy od 9 października 2013 r. do 5 stycznia 2014 r.

/kopia karty ciąży – k. 36-39, dokumentacja medyczna - historia choroby – koperta – k. 82/

W dniu 3 stycznia 2014 r. N. S. urodziła córkę.

/kopia odpisu skróconego aktu urodzenia - k. 35/

K. T. (1), urodzony (...), posiadając prawo do emerytury w okresie od dnia 27 lutego 2013 r. do końca marca 2015 r. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą Firma Handlowa – (...) K. T. (1) z siedzibą w miejscowości S., gm. B.. Przeważającym przedmiotem działalności gospodarczej płatnika składek jest sprzedaż detaliczna kwiatów, roślin, nasion, nawozów, żywych zwierząt domowych, karmy dla zwierząt domowych. Sprzedaż wnioskodawca prowadził na targowiskach.

/okoliczność bezsporna, nadto wydruk z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – k. 20 akt ZUS; zeznania wnioskodawcy - e-protokół z rozprawy z 09.06.2016, czas nagrania: 00:12:32 – 00:18:20 – płyta CD k. 179/

Wnioskodawca K. T. (1) objęty jest stałym leczeniem w poradni kardiologicznej - w marcu 2007 r. lekarz specjalista kardiolog zdiagnozował u niego utrwalony stan migotania przedsionków.

/dokumentacja medyczna – koperta k. 172; zaświadczenie – k. 155; zeznania wnioskodawcy - k. 53 w zw. z e-protokołem z rozprawy z 09.06.2016, czas nagrania: 00:12:32 – 00:25:19 – płyta CD k. 179/

K. T. (1) w związku z pogarszającym się w okresach letnich (z uwagi na wysoką temperaturę otoczenia) stanem zdrowia, za pośrednictwem członków rodziny, zamieścił w Internecie ogłoszenie, że poszukuje pracownika. W odpowiedzi na to ogłoszenie zgłosiło się kilka zainteresowanych pracą młodych kobiet, w tym wnioskodawczyni N. S..

/zeznania wnioskodawcy - k. 53 w zw. z e-protokołem z rozprawy z 09.06.2016, czas nagrania: 00:12:32 – 00:25:19 – płyta CD k. 179; zeznania wnioskodawczyni – k. 52 w zw. z z e-protokołem z rozprawy z 09.06.2016, czas nagrania: 00:03:13 – 00:12:31 – płyta CD k. 179/

W dniu 1 lipca 2013 r. K. T. (1) zawarł z N. S. umowę o pracę na czas określony od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 31 marca 2015 r., z możliwością wcześniejszego jej rozwiązania za dwutygodniowym okresem wypowiedzenia, na stanowisku sprzedawcy, w pełnym wymiarze czasu pracy, z wynagrodzeniem 1.600,00 zł brutto miesięcznie. Jako miejsce wykonywania pracy wskazano S. oraz teren kraju. Jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy wskazano 1 lipca 2013 r.

/ kopia umowy o pracę z dn. 01.07.2013 r. – k. 102 akt ZUS/

N. S., wiedząc o swojej ciąży, nie poinformowała o tym fakcie K. T. (1). K. T. (1) nie miał wiedzy w chwili zawierania umowy o pracę, że wnioskodawczyni jest w ciąży.

/zeznania wnioskodawcy - k. 53 w zw. z e-protokołem z rozprawy z 09.06.2016, czas nagrania: 00:12:32 – 00:25:19 – płyta CD k. 179; zeznania wnioskodawczyni – k. 52 w zw. z e-protokołem z rozprawy z 09.06.2016, czas nagrania: 00:03:13 – 00:12:31 – płyta CD k. 179/

Płatnik składek dokonał zgłoszenia N. S. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych od dnia 1 lipca 2013 r.

/bezsporne, a nadto decyzja ZUS – k. 130-136 akt ZUS/

Zainteresowany K. T. (1) w formie pisemnego zakresu obowiązków pracownika powierzył wnioskodawczyni następujące obowiązki: sprzedaż towarów, wystawianie faktur i dokumentów sprzedaży, obsługę klienta, przyjmowanie gotówki.

/zakres obowiązków z dn. 01.07.2013 r. – k. 100- 101 akt ZUS/

W dniach 1-2 lipca 2013 r. N. S. odbyła szkolenie wstępne w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.

/karta szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy – k. 106 akt ZUS/

Wnioskodawczyni, wobec braku przeciwwskazań zdrowotnych, została w dniu 1 lipca 2013 r. uznana za zdolną do pracy na stanowisku sprzedawcy.

/zaświadczenie lekarskie z dn. 01.07.2013 r. – k. 90 akt ZUS/

Wnioskodawczyni świadczyła pracę codziennie od poniedziałku do piątku.

Z K. T. (2) spotykała się w miejscu jego zamieszkania (będącym jednocześnie siedzibą jego przedsiębiorstwa) i wyjeżdżali na lokalne rynki, gdzie rozstawiano stoisko i wykładano towar do sprzedaży, tj. obuwiu robocze, klucze, narzędzia.

W ramach zatrudnienia u płatnika składek wnioskodawczyni N. S. zajmowała się przygotowaniem stanowiska sprzedaży, wykładaniem towaru, prowadzeniem sprzedaży - bezpośrednią obsługą klientów, prowadzeniem dokumentacji sprzedażowej, sprzątnięciem i załadunkiem towaru po zakończeniu handlu. Czynności te zajmowały wnioskodawczyni co najmniej osiem godzin dziennie.

/zeznania wnioskodawcy - k. 53 w zw. z e-protokołem z rozprawy z 09.06.2016, czas nagrania: 00:12:32 – 00:25:19 – płyta CD k. 179;

zeznania wnioskodawczyni – k. 52 w zw. z e-protokołem z rozprawy z 09.06.2016, czas nagrania: 00:03:13 – 00:12:31 – płyta CD k. 179;

zeznania świadka Z. K. – k. 55;

zeznania świadka M. C. – k. 55-56;

zeznania świadka W. S. – e-protokół z rozprawy z 21.05.2015, czas nagrania: 00:05:57 – 00:16:20 – płyta CD k. 106;

zeznania świadka M. S. – e-protokół z rozprawy z 21.05.2015, czas nagrania: 00:16:21 – 00:21:56 – płyta CD k. 106;

zeznania świadka S. K. - e-protokół z rozprawy z 21.05.2015, czas nagrania: 00:21:57 – 00:31:56 – płyta CD k. 106;

zeznania świadka E. K. – e-rotokół z rozprawy z 29.09.2015, czas nagrania: 00:03:56 – 00:22:56 – płyta CD k. 139;

zeznania świadka A. J. – e-protokół z rozprawy z 29.09.2015, czas nagrania: 00:22:57 – 00:33:53 – płyta CD k. 139

faktury VAT i dzienne zestawienia sprzedaży – k. 62 – 76 akt ZUS /

K. T. (1) na bieżąco kontrolował pracę wnioskodawczynie, sprawdzał wystawiane przez nią faktury.

/zeznania wnioskodawcy - k. 53 w zw. z e-protokołem z rozprawy z 09.06.2016, czas nagrania: 00:12:32 – 00:25:19 – płyta CD k. 179/

N. S. podpisywała listę obecności.

/listy obecności – koperta k. 52-58 akt ZUS; zeznania wnioskodawczynie – k. 52 w zw. z e-protokołem z rozprawy z 09.06.2016, czas nagrania: 00:03:13 – 00:12:31 – płyta CD k. 179/

N. S. własnoręcznym podpisem na listach płac kwitowała odbiór wynagrodzenia w gotówce, płatnego po zakończeniu miesiąca. Płatnik składek w spornym okresie wypłacił jej wynagrodzenie w wysokości (brutto):

- w lipcu 2013 r.: 1.600 zł;

- w sierpniu 2013r.: 1.600 zł;

- we wrześniu 2013 r.: 426,67 zł

/listy płac za okres od lipca do września 2013 r. – k. 42 – 46 akt ZUS /

K. T. (1) z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od stycznia do września 2013 roku poniósł stratę w wysokości 6.367,43 zł, przy czym z uzyskanego w tym okresie przychodu w kwocie 23.730,39 zł poczynił wydatki na zakup towarów w kwocie 23.366,33 zł.

/obliczenie dochodu za okres styczeń – wrzesień 2013r. - k. 48 akt ZUS/

Decyzją nr (...) z dnia 16 grudnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że N. S. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 lipca 2013 r. z tytułu zatrudnienia u płatnika składek Firma Handlowa (...) K. T. (1).

/decyzja – k. 130-136 akt ZUS/

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie zgromadzonych w aktach dokumentów, w tym akt osobowych wnioskodawczynie, dokumentacji płacowej ubezpieczonej oraz dokumentacji finansowej płatnika składek, faktur sprzedażowych i zestawień sprzedaży ze spornego okresu, dokumentacji medycznej obojga wnioskodawców, jak również na podstawie zeznań ich oraz świadków: Z. K., M. C., W. S., A. J., S. K., E. K. i M. S..

Zgromadzonym dowodom Sąd dał wiarę, a dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd uznał, że jest on wystarczający by wyjaśnić sporne okoliczności – a mianowicie, czy zawarta w dniu 1 lipca 2013 roku przez K. T. (1) z N. S. umowa o pracę oraz zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych noszą cechy pozorności i czy podpisanie spornej umowy miało jedynie na celu uzyskanie tytułu do ubezpieczeń społecznych i skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia w związku z niezdolnością do pracy, przypadającą w okresie ciąży i skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia w związku z macierzyństwem.

Sąd dał wiarę zeznaniom obojga wnioskodawców oraz świadków, w których wskazali oni na realność zawartej umowy o pracę oraz faktyczne świadczenie pracy przez N. S. w ramach umowy z dnia 1 lipca 2013 r. W ocenie Sądu złożone w niniejszej sprawie zeznania są jasne, logiczne i wzajemnie niesprzeczne. Wersję zdarzeń przedstawioną przez skarżących potwierdzają również przedłożone dokumenty. Sąd nie dopatrywał się żadnych okoliczności, które pozwoliłyby zdyskredytować zeznania świadków jak i wnioskodawców. Świadczenie potwierdzili, iż wnioskodawczynie

faktycznie wykonywała pracę, handlując na lokalnych rynkach w ramach zatrudnienia u K. T. (1). Są to zeznania osób nie spokrewnionych z wnioskodawczynią, nie mających żadnego interesu aby zeznawać niezgodnie z prawdą. Zeznania samych wnioskodawców są logiczne i wzajemnie się potwierdzają. Nie ulega wątpliwości, iż twierdzenia K. T. (1), iż zatrudnił wnioskodawczynię z uwagi na pogarszający się stan zdrowia znajdują potwierdzenie w dokumentacji medycznej. Wnioskodawca uskarża się na wiele problemów zdrowotnych, w tym kardiologiczne a ponadto jest osobą w starszym wieku co uzasadnia jego mniejszą zdolność do wykonywania pracy. Wnioskodawczyni została zatrudniona w miesiącu lipcu. Wnioskodawca w sposób przekonywujący podnosił, iż z powodu schorzeń kardiologicznych latem, kiedy temperatura rośnie czuje się gorzej i to skłoniło go do podjęcia decyzji o zatrudnieniu osoby do pomocy. W ocenie Sądu bez znaczenia dla rozpoznania sprawy pozostaje okoliczność, iż wnioskodawca jest pradziadkiem dziecka N. S. przy ustaleniu, że praca przez wnioskodawczynię była faktycznie wykonywana w spornym okresie czasu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania N. S. i K. T. (1) w świetle zgromadzonego materiału dowodowego zasługują na uwzględnienie i skutkują zmianą zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 i art. 13 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 121) pracownicy, to jest osoby fizyczne pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Stosownie zaś do treści art. 1 ust 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 159) osobom tym, w razie choroby lub macierzyństwa, przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i w wysokości określonych ustawą.

W myśl art. 4 w ust 1 i 2 wskazanej wyżej ustawy zasiłkowej ubezpieczony podlegający obowiązkowo ubezpieczeniu nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego.

Z kolei zgodnie z treścią art. 29 ust. 1 pkt 1 analizowanej ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego urodziła dziecko.

Natomiast, jak stanowi art. 4 w ust 1 i 2 ustawy zasiłkowej, ubezpieczony podlegający obowiązkowo ubezpieczeniu nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego.

Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego K. T. (1) prowadzący działalność gospodarczą pod firmą Firma Handlowa (...) K. T. (1) zawarł z N. S. w dniu 1 lipca 2013 r. umowę o pracę, która stanowiła podstawę do zastosowania w/w regulacji i przyjęcia, że N. S. podlega ubezpieczeniom. Ważność tej umowy została przez organ rentowy niesłusznie zakwestionowana. Niewątpliwie bowiem sporna umowa o pracę nie została zawarta dla pozorów, jest ważna i nie ma do niej zastosowania przepis art. 83 k.c.

O uznaniu stosunku łączącego strony za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Zgodnie z treścią art. 22 § 1 kp przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Do cech pojęciowych pracy stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika w ramach stosunku pracy należą osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne

(por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 stycznia 2006 r. III AUa 433/2005, Wspólnota (...)). Podleganie pracownikemu tytułowi ubezpieczenia społecznego jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ile legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 r. o sygn. akt II UK 43/05, OSNAPiUS rok 2006/15 – 16/251).

Nawiązanie stosunku pracy powoduje konsekwencje prawne nie tylko w sferze prawa pracy, ale i w innych dziedzinach prawa. Jednym z takich skutków jest prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego na wypadek ziszczenia się określonych w ustawie warunków. Skutek ten po ich spełnieniu powstaje z mocy prawa. Nie można zatem wiązać zawarcia umowy o pracę, choćby zmierzała wyłącznie do uzyskania świadczeń ubezpieczeniowych, z zamiarem obejścia prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r. II UK 320/04, opubl: OSNAPiUS rok 2006, Nr. 7-8, poz. 122; zdanie odrębne do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2005 r. II UK 278/04, opubl: OSNAPiUS rok 2006, Nr. 7-8, poz. 116). Cel w postaci objęcia ubezpieczeniem społecznym i uzyskania z niego świadczeń nie jest bowiem sprzeczny z ustawą ani nie zmierza do jej obejścia, a przeciwnie - co zostało już wcześniej podniesione - jest konsekwencją uzyskania statusu pracownika.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów.

Z czynnością prawną pozorną mamy do czynienia wówczas, gdy występują łącznie następujące warunki: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów, czyli być aktywnym uczestnikiem stanu pozorności. Pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu i treścią złożonego oświadczenia. Jest to zatem z góry świadoma sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Jednakże zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 14 marca 2001 roku (sygn. akt III UKN 258/00, opubl. OSNAP 2002/21/527), nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował. Nie wyklucza to rozważenia, czy w konkretnym przypadku zawarcie umowy zmierzało do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie jest natomiast obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane, jako obejście prawa.

W sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2008 r., sygn. akt II UK 334/07, opubl. L.).

Sąd Okręgowy podziela również pogląd Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 25 stycznia 2005 r. II UK 141/04, OSNP 2005/15/235), w którym to Sąd Najwyższy stwierdza, że stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.).

Nadto nadmienić należy, że w niniejszej sprawie to na organie rentowym spoczywał ciężar dowodu, że strony umowy o pracę złożyły fikcyjne oświadczenia woli, a więc, że nie miały zamiaru wywołania żadnych skutków prawnych, gdyż

pracownik nie podjął wykonywania pracy, a pracodawca świadczenia tego nie przyjmował. Z tych bowiem faktów organ rentowy wywodzi skutki prawne (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., I UK 269/2006, LEX nr 328015).

Sąd Okręgowy w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 lutego 2010 roku w sprawie o sygn. akt II UK 204/09 (Lex nr 590241), że o tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 43/10 (Lex nr 619658) wskazano, że umowa o pracę jest zawarta dla pozorów, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, że nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 205, poz. 1585 ze zm.) wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych oraz wypadkowego i chorobowego, to podjęcie zatrudnienia w celu objęcia tymi ubezpieczeniami i ewentualnie korzystania z przewidzianych nimi świadczeń nie jest obejściem prawa.

W świetle poczynionych w rozpoznawanej sprawie ustaleń faktycznych nie można mówić o pozorności oświadczeń woli w zawarciu umowy o pracę. Postępowanie dowodowe wykazało bowiem, że N. S. pracę podjęła i ją świadczyła, a pracodawca – świadczenie to przyjmował, płacąc umówione wynagrodzenie.

Z zeznań K. T. (1), N. S. oraz świadków wynika, że wnioskodawczyni w spornym okresie wykonywała obowiązki pracownicze w ramach zatrudnienia na stanowisku sprzedawcy, zajmowała się przygotowaniem stanowiska sprzedaży, wykładaniem towaru, prowadzeniem sprzedaży - bezpośrednią obsługą klientów, prowadzeniem dokumentacji sprzedażowej, sprzątaniami i załadunkiem towaru po zakończeniu handlu. Ponadto w toku postępowania przedstawiono faktury VAT oraz dzienne zestawienia sprzedaży ze spornego okresu sporządzone i podpisane przez wnioskodawczynię. Treść tych zeznań i dokumentów koresponduje z pisemnym zakresem czynności, jaki sporządzono dla wnioskodawczyni.

W ocenie Sądu należyte zostały wyjaśnione i uprawdopodobnione motywy związane z zatrudnieniem N. S.. Stanowisko, na jakim została zatrudniona wnioskodawczyni, co prawda było stanowiskiem nowoutworzonym, jednak K. T. (1) wykazał, że potrzebował pracownika na stanowisko sprzedawcy, gdyż stan jego zdrowia nie pozwalał mu na wykonywanie wszystkich obowiązków związanych z prowadzeniem działalności w zakresie handlu obwoźnego, co zdaniem Sądu uzasadniało potrzebę zatrudnienia jednej osoby.

Wnioskodawczyni była natomiast osobą nieaktywną zawodową, od momentu ukończenia szkoły średniej poszukiwała zatrudnienia w celu zdobycia doświadczenia zawodowego i usamodzielnienia się. Skarżąca była również osobą kompetentną do podjęcia zatrudnienia na stanowisku sprzedawcy, jest bowiem komunikatywna i ma wykształcenie średnie. Zdaniem Sądu ubezpieczona miała potrzebne kwalifikacje do obsługi klientów i wystawiania faktur i innych dokumentów sprzedażowych.

Jednocześnie ustalone okoliczności faktyczne sprawy uprawniają Sąd do oceny wynagrodzenia określonego w zawartej umowie o pracę. Zgodnie z art. 78 k.p. wynagrodzenie za pracę powinno być tak ustalone, aby odpowiadało w szczególności rodzajowi wykonywanej pracy i kwalifikacjom wymaganym przy jej wykonywaniu, a także uwzględniało ilość i jakość świadczonej pracy.

Otrzymywana przez skarżącą N. S. kwota wynagrodzenia 1.600 zł brutto, biorąc pod uwagę zakres wykonywanych czynności nie może być uznana za wygórowaną. Sytuacja finansowa płatnika składek była trudna (wykazywał on

bowiem straty z tytułu prowadzenia działalności) jednakże należy mieć na uwadze, że był to początkowy okres jej prowadzenia. Powszechnie wiadomym jest natomiast, że nowe inwestycje wymagają czasu, aby przyciągnąć klientów i zacząć przynosić dochody.

Podkreślić w tym miejscu należy, że w momencie zatrudnienia, wnioskodawczyni była dopiero w początkowym okresie ciąży i przebiegała ona prawidłowo, a zatem nie było przeciwwskazań, aby podjęła pracę, na niewymagającym pracy fizycznej stanowisku sprzedawcy. Pracodawca K. T. (1) w momencie zawierania spornej umowy o pracę nie miał natomiast wiedzy, co do faktu, że N. S. spodziewa się dziecka, gdyż nie został o tym przez nią poinformowany, do czego ubezpieczona miała prawo. Ponadto odwołująca legitymowała się zaświadczeniem lekarskim o braku przeciwwskazań do pracy na stanowisku sprzedawcy.

Zasadniczą jednak kwestią dla oceny realności umowy o pracę pomiędzy odwołującą a płatnikiem składek, jest to, że N. S. faktycznie świadczyła pracę na rzecz K. T. (1).

Nadto zeznania odwołującej i zainteresowanego świadczą o tym, że pracodawca kierował pracą wnioskodawczyni, w szczególności wskazywał na konkretne bieżące zadania do realizacji, których wykonanie następnie kontrolował, zatwierdzając sporządzone przez nią dokumenty. Pracodawca był obecny w miejscu pracy w godzinach, w których skarżąca wykonywała swoje obowiązki. Jest to istotne, jeżeli uwzględni się, że zatrudnienie pracownicze odwołuje się do staranności, a nie rezultatu. Ponadto z zeznań wyżej wymienionych osób, a także z dokumentacji osobowej wynika, że wnioskodawczyni pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy i w stałych godzinach.

Logicznym było również nie zatrudnienie przez płatnika składek pracownika na zastępstwo, po tym jak wnioskodawczyni stała się niezdolna do pracy. W okresie jej nieobecności K. T. (1) do pomocy angażował członków swojej rodziny. Powyższe zdaniem Sądu świadczy o tym, że – wbrew twierdzeniom organu rentowego - pracownik był niezbędny z punktu widzenia potrzeb pracodawcy.

Na mocy art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących m.in. zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i przebiegu ubezpieczeń, a zatem ma prawo do kwestionowania podstaw ubezpieczenia w tym umów o pracę, jako że rodzą one skutki w dziedzinie ubezpieczeń społecznych. Jednak w takiej sytuacji to na organie rentowym spoczywa obowiązek udowodnienia pozorności umowy lub jej sprzeczności z zasadami współzycia społecznego, w myśl art. 6 k.c. Stanowisko takie zajął także Sąd Najwyższy np. w wyroku z dnia 15 lutego 2007 r., I UK 269/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 78, w którym stwierdził, iż na organie rentowym, który przyjął zgłoszenie do ubezpieczenia pracowniczego i nie kwestionował tytułu tego zgłoszenia oraz przyjmował składki, spoczywa ciężar dowodu, że strony umowy o pracę złożyły fikcyjne oświadczenia woli.

Zdaniem Sądu Okręgowego, organ rentowy w żaden sposób nie udowodnił, iż zakwestionowana przez niego umowa o pracę miała charakter pozorny, czy była sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Pełnomocnik reprezentujący Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie zgłosił, w toku procesu wniosków dowodowych pozwalających na podzielenie czynionych przez niego zarzutów. Sąd ocenił zatem zasadność decyzji w oparciu o materiał dowodowy przedstawiony przez wnioskodawczynię i zainteresowanego, który nie tylko potwierdził fakt wykonywania pracy na rzecz płatnika, ale wykluczył pozorny charakter zatrudnienia. Jednym z koniecznych elementów uznania umowy za pozorną jest bowiem porozumienie stron w tym zakresie – wiedza o jej fikcyjnym charakterze. Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie wskazuje natomiast, iż pracodawca nie wiedział o ciąży skarżącej w chwili zawarcia umowy, chciał ją zatrudnić, jako sprzedawcę i miał ku temu faktyczne powody. Skarżąca zaś świadczyła pracę i otrzymywała stosowne wynagrodzenie. A zatem niewątpliwie brak było po obydwu stronach zgody na zatrudnienie pozorne.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że N. S. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 lipca 2013 roku jako pracownik u płatnika składek K. T. (1).

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego, wypożyczając akta rentowe.

20.06.2016